

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

„Chestiuni culturale“.

Sibiu, 7 Iunie n.

Indemnat de faptul, că în dieta țării se discută bugetul ministrului de culte și instrucțiune publică, și în firul discuției să ating mai ales chestiile culturale din patria noastră, — cu mai multă ori mai puțină competență, — deputatul sas Dr. Rudolf Schuller a publicat în coloanele ziarului „Pester Lloyd”, acum de curând, un articol interesant, în care vorbește tot despre chestiile culturale din patria noastră comună, pe cari însă le analizează cu competența omului, care vrea într-o adevăr înaintarea pe terenul cultural a întregii populații din țară, nu numai a unei părți din această populațiune.

Autorul articolului stabilește întâi de toate, că cultura nu se poate da așa ușor, nici singuraticului, cu atât mai puțin unui popor întreg, cel puțin nu numai din partea guvernului, ci trebuie să ajute și societatea. Lucrul principal e, ca aceea ce să dea, ca material cultural, tinerimei, ori adulților, să fie bun, să fie sănătos, iar sănătos și bun e ce prieste totalității.

Trecând apoi la cultura ce să dea prin școală, autorul articolului spune următoarele:

„... Prima și permanenta misiune a școlii este, a înzestra cu cunoștințele necesare pe oamenii cei mici. Departe de mine gândul de a trage la îndoială folosul limbii de stat pentru viața practică. Dar totuși cred, că cei ce administrează instrucția ar trebui să se fe-rească de esagerări. Era o vreme, cu adevărat, când o mare parte a opiniei publice considera învățarea limbii maghiare de egală cu contopirea în maghiarime. O credință naivă și o rătăcire fundamentală. După experiențele mele, o mare

parte din adevărații urgisitori ai maghiarimei, cari se află în sânul inteligenței naționaliste, e eșită din școlile maghiare de stat. Rezultatul educațiunii a fost deci numai acela, că ei au putut să folosească limba maghiară ca armă, în așa măsură desăvârșită, încât în privința limbii îi pot invidia chiar și cei născuți ca Maghiari“.

Concluzia e deci, că nu prin octruarea și forțarea limbii maghiare se dea populațiunii țării noastre cultura cea adevărată, ci așa, că se recunoaște pe seama fiecărui popor îndreptățirea de a-și avea cultura proprie, și de a și-o promova singur, sub controla și cu ajutorul statului. Căci într-o țară cu mai multe naționalități nu poate să fie numai o singură cultură.

„O cultură unitară, — își încheie dl Schuller articolul, — nu poate fi creată într-o țară cu populațiune diferită, dar se poate crea o armonie a tuturor culturilor. Cultura unui popor își extinde binefacerile asupra celuilalt popor, iar necultura unui popor împiedecă înaintarea tuturor. Celce promovează deci cultura unui popor, promovează cultura tuturor. Și iarăș, o cultură nu poate fi promovată, când cealaltă e neglesă, ori împiedecată în înaintare. Aici reșede comunitatea de interese a cetățenilor țării pe terenul cultural, — ca o mângăere și o garanță pentru ideea patriei“.

Subscriem și noi aceste păreri sănătoase. Negreșit, că cultura unui popor nu se poate face, decât în limba poporului, prin ce nu pierde, ci câștigă și cultura altui popor, căci se naște o neîntreruptă emulație între două popoare, care ducе tot mai departe ambele culturi, spre perfecționare. Deaceea nu e nimic mai just și mai necesar, decât ca în patria aceasta să se dea voe tuturor popoarelor să-și facă educația și să-și câștige cultura necesară

în limba lor, cu ajutorul statului, pentru că dacă li se îmbie cultura în altă limbă, — ale cărei drepturi nu le contestăm nici noi, cu dl Schuller împreună, — n'au să o primească, pentru că nu pot să o primească, iar pe calea aceasta rămân înapoiate în cultură, prin ce pierde din valoare statul însuși, și suferă în mod indirect și cultura poporului maghiar, pentru care se cheltuiește atât de mult la noi. Teren liber deci de dezvoltare culturală pe seama tuturor popoarelor din patria aceasta, — asta e ce cerem și noi, și ce trebuie să ceară fiecare patriot adevărat, pentru că înaintarea în cultură a tuturor popoarelor patriei e în prima linie interes mare de stat.

O conferență. Scriu ziarile maghiare, că prepositul catolic din Pojon, Dr. Komlóssy Ferencz, a ținut în 21 Maiu o conferență publică în Viena, despre contele Széchenyi, făcându-i biografia, și expunându-i politica în chestia de naționalitate, care, cum știm toți, a fost o politică foarte corectă, — păcat numai că ea nu a fost urmată de cei ce se aflau în drept pe vremea sa. Logic și corect era acum, ca domnul preposit să ajungă la concluzia, că naționalității se de acesă ar trebui să se reîntoarcă la politica lui Széchenyi în chestia de naționalitate, și să nu forțeze maghiarizarea celor de limbă nemaghiară din Ungaria. În loc de a merge însă pe firul acesta de gândire corectă, domnul preposit a spus, că foarte nedrepte sunt etacurile îndreptate din partea naționalităților în contra maghiarimei, pentru că naționalităților nici unde pe lume nu le merge atât de bine, ca în Ungaria, unde fiecare își însruiează în limba sa copiii în școală; și a indicat apoi ca mijloc sigur al contopirii naturale (nu forțate) a naționalităților nemaghiare în elementul maghiar introducerea limbii maghiare ca limbă de propunere în școlile populare nemaghiare, clasa I și II, ca să învețe copiii bine ungurește, și apoi în celelalte clase li se poate propune câte ceva și în limba lor... Bravo! Chiar asta era politica lui Széchenyi în chestia de naționalitate. Și mai spun ziarile, că domnul conferențiar a fost viu aplaudat. Sigur!

Vorbirea deputatului Vasile Mangra

rostită în dieta țării Vineri, în 2 Iunie n., la discuția asupra bugetului ministrului de culte și instrucțiune publică.

Dăm, conform promisiunii, în întregime, vorbirea pe care a ținut-o P. C. Sa, părintele Arhimandrit Vasile Mangra, vicariu episcopesc în Oradea-mare, Vineri în dieta țării, și lăsăm în grija cetitorilor, oa ei să-și facă aprecierea, amăsărat impresiilor pe cari si le vor câștiga din cuprinsul vorbirii. E următoarea:

„Onorată cameră! Dacă ridio și eu cuvântul la obiectul dela ordinea zilei, o fac aceasta pentru liniștea conștiinței mele și pentru a răspunde îndatoririi de reprezentant al poporului. Cer însă voia și indulgența On. esmare să-mi explic și precizez întâi poziția mea principiară, (S'auz'm) pentru că intrarea mea în parlament, și mai ales atșarea mea la partidul politic al muncii a fost, și este întimpinată cu sentimente de neîncredere și bănuială, nu numai din o parte a opoziției maghiare, care mă consideră și taxează de om periculos, tocmai pentru faptul că am intrat în partidul muncii, ci și din partea învovărilor mei de altădată, cari mă gratifică cu epitetozănele de „re-negat“, „trădător de neam“ și „vândut ungurilor“, pentru ca să-mi asigur interesele mele personale. (Președintele cere permisiunea camerei ca vorbitorul să se abată dela obiect. — Strigăte din toate părțile: cu plăcere).

On. cameră! Nu vreau, și așa cred nici nu e nevoie să mă justific, pentru trecutul meu politic. (O voce: îl cunoaștem deja). Ca cetățean liber totdeauna am urmat liber convingerilor mele politice, tot astfel și în prezent, și nu voi recunoaște dreptul nimănui de a-mi restrânge și încătușa libertatea conștiinței și convingerilor la cari am ajuns după un stadiu și experiență de 30 ani; (Așa e!) cu atât mai puțin a celor, cari se girează de reprezentanții și apărătorii libertății. Căci dacă undeva, apoi în politică au rostul lor cuvintele: in melius mutare consilium. (Aplauze: Așa e. E drept).

În sinul poporului român pe lângă elementele naționaliste radicale și intransigente, s'au găsit totdeauna bărbați cari au urmat și profesat o politică conciliantă și de înțelegere cu Maghiarii (e just) și al căror număr e în creștere continuă, fără considerarea coloritului politic sub care se prezintă ei; bărbați conduși, nu de interese personale, ci de adevărata iubire frățescă, purceasă din alipirea lor

FOIȘOARĂ.

Pluta Domnească.

— Povestire istorică. —

Se întoreau cărăușii cu poloboacale și antalele pline de vin nou, dela podgoriile din jurul Bacăului, tot pe malul Bistriței, pe la Roznov spre Piatra.

Era dimineață de toamnă rece; aburii din râu acopereau cu măramă subțire de mireasă lunca pe jumătate golită de frunze. Cărăușii erau la popas sub sălcile dela Budăile de apă rece.

Boii dejuțați, slobozi, oătau iarbă, care să le dea forță pentru drumul ce mai aveau de făcut. Boii ar fi găsit sau nu câteva fire, erse de brume, dar știu că în schimb cărăușii toată noaptea făcără chef la gura antalelor, bând după obicei pentru toți și pentru toate, pentru vii și pentru morți, și când nu mai avură nume de pomenit, făcără botezul restului, ca să aibă pricină de cumetrie și de dare de cep nou la vre-un alt butoiu.

Fedelesul totuși, la urma urmei se deșartă, trecând pe sub buzele însetozate ale cărăușilor, cari adormiseră în jurul focurilor și ele mijind tot mai potolit până se stinseră.

Acum răcoarea vie a dimineații deșteaptă pe cei mai subțire în cojoace.

— Haide mă! soulați mă! e ziua albă și mai avem de furcă până la Piatra. Și de n'om s'junge la vreme hotărâtă la paharnicul domnesco, apoi vai de curelele noastre.

Intr'o clipă la strigătul acesta se deșteaptă și cei mai somnuroși, adunără boii și înjugară.

De abia pleaseră dela Budăi, în apa căroră își răcoriseră fața aprinsă de vin, și iată că unul din cărăuși aude, dinspre Bistrița, țipete și larmă, strigăte de ajutor.

O fi Românul greci la multe, dar când e să dea ajutor creștinului, nu mai stă pe gânduri. Toți cărăușii într'un suflet se îndreptară spre locul de unde venea alarma.

Priveliște groznică!

O plută cu cârma frântă, încălecată pe o stânoș, era gata să se sfărâme și să piară în valbure și în năhlapi să se înfunde cei de pe plută.

Și nu erau pe plută numai oameni de rând, ci și boerime.

Un tinăr boer ținea din răspuțeri, în capătul plutei, băgată în apă, să nu-i scape din mâni, o frumoasă fată. Dar puterile lui slăbeau din ce în ce, căoi cei doi plutași rămăseră cățarați pe stânoș, de unde nu puteau face o pas măoar pe rezeșul plutei care se îneca.

Valurile spălaseră tot de pe plută și tinărul boer nu mai avea afară din apă decât capul și mâinile. Cu una se ținea de un gânj, care lega bărnă de bărnă, cu cealaltă susținea, deasupra volburii, pe frumoasa fată.

Cărăușii, la vederea spectacolului, se întrebără ce i de făcut?

— Ce să fie — zise Negăț, cel mai tinăr dintre ei; — faceți ca mine.

Iși aruncară într'o clipă cojoacele, își fac o sfântă de cruce, și se asvărăriră cinci din ei în apa rece, înotând voinicește spre locul de desnădejde.

Intr'o clipă Negăț, urmat de Curcubeu, sunt lângă grupul ce se îneca. Ceilalți trei au sosit la timp, ca să ajute celor doi să tragă din volbură pe tinăra păreche și o depun pe mal, ca să se întoarcă din nou în ajutorul plutașilor, să desfacă pluta de pe stânoș și s'o tragă la mal.

Dela plutași sfără cei cinci voinici, cum eă cei doi mântuiți de dâncii nu sunt oameni ori cum, căoi erau înșiși fiica și fiul lui Stefan-Vodă cel Mare.

Care de care să aprinză focuri, să usuce hainele domnești, care de care se întreba ce-i de făcut pentru călătoria mai departe a tinerilor.

O a doua plută, în care era argală-cul curțăi, se înecase cu puțin mai la deal!... De acolo pluta domnească luată de șivoi și cu cârmele frânte nu mai

putu să fie oprită, decât când se isbi de ascuțita stânoș.

Stefan-Vodă cel Mare și Sfânt venise în 1498, Octomvrie, la Piatra, să târno-sească turnul Sf. Ioan.

Trăsese cu toată curtea lui la casele din nou zidite pentru îngrijitorul mănăstirei, în apropiere de marelui turn, care și până astăzi, deși schimonosit de restauratori, de măreția domniei lui Stefan Vodă grăește.

Cu Măria Sa erau domnițele și Voevodul Bogdan.

Acum mitropolitul și episcopul sfârșiseră de două zile toată parada bisericăscă și creștinii adunări de prin toate satele județului Camenei (Neamț) umpleau rânduri, rânduri minunata mănăstire, ca să sărute icoana hramului (Sf. Ioan), apoi să admire marelui turn. (Șeptean în stoluri, pe la porțile mănăstirei, doară, doar vor zări marelui chip al lui Stefan Vodă.

Tinerii, ca tinerii, sburdalnici și iubitori de lucruri noi:

— Măria ta, taică dulce, zice domnița Elena, am văzut astăzi un șir de plute scoborând pe Bistrița. Ce minunată trebuie să fie călătoria pe plută, dă-ne voe să mergem până la Roznov.

Cum să refuzi o plăcere atât de nevinovată, când ești tată și ți se cere de fetița ta între dulci desmierări?

față de patrie și neam. (Aplauze). Cel mai distinct între aceștia, a cărui autoritate covârșitoare e deopotrivă recunoscută la Români și la Maghiari, a fost *Dr. Alexandru Mocionyi*, care era de regulă consultat în chestiuni mai mari politice de către comitetul național, fără ca acesta să fi urmat sfatul și părerea lui. Iată ce zicea el în proiectul de adresă care îl cerese dela dănsul comitetul național, ca răspuns la mesajul de tron în 1906, și care până acum a rămas necunoscut, iar mie mi-a venit la mână într'un extras din întâmplare:

„Departație fie dela noi federalismul național, zice Mocionyi, care contrazice unității politice a Ungariei. Numai politica exigențelor reale și a dreptății asigură Ungariei subzistența și dezvoltarea sănătoasă a statului, în care rasei maghiare îi revine în urmarea supremației (Dep. naționalist Juriga îl corege: egemonia) naturale, recunoscute de toți, fără preget și fără pismă, rolul conducător”. (Aplauze îndelungate din toate părțile).

În conformitatea acestui punct de vedere, la 1894, după judecarea comitetului național, *Dr. Alexandru Mocionyi*, fiind rugat de comitet, ca să primească conducerea partidului național, în conferințele confidentiale ținute în locuința mea din Arad, a pus ca condiție sine qua non, că partidul național să și schimbe tactica și spiritul politicii urmate până aci și să recunoască necondiționat de legală și constituțională situația creată în stat.

Onorată cameră! Așa dară nu interese personale, ci interese de ordin superior de stat m'au determinat și pe mine să primesc mandatul de deputat dietal cu programul partidului muncii. Se știe adesea, că în anii din urmă lucrarea armonică între factorii constituționali ai statului devenind imposibilă, actualul guvern a fost chemat la cârmă țării, tocmai pentru ca să restabilească și încrederea reciprocă între rege și națiune. (Aplauze). Ear eu mi-am ținut de datorință patriotică, ca cetățean și ca față bisericească să dau concursul meu posibil guvernului M. Sale, pentru îndeplinirea programului său, care între problemele sociale de rezolvit a luat și chestiunea de naționalități (Așa e), după părerea mea, cea mai importantă, dela a cărei soluțiune norocoasă depinde în primul plan consolidarea și prosperarea statului. Dar chestiunea aceasta se va putea rezolvi numai prin bună înțelegere și încredere reciprocă. (Așa e). Trebuie dar să ne apropiem cu credință și cu dragoste, nu cu neîncredere și cu dușmănie unii față de alții. Pentru cauza publică este indiferent dela cine și prin cine să face binele, numai să se facă.

Pretenția, că partidul național român ar fi singurul factorul chemat să reprezinte și să-i apere interesele poporului român, mi se pare greșită. De fapt acest partid până acum nu a făcut nici un bine sau vre-un folos pentru poporul român, ci, din contră, prin atitudinea sa intransigentă a respins și respinge chiar binele, care vor să-l facă alții poporului (Așa este!), zădărniciindu-le stăruințele, pentru că acelea nu provin dela „factorul competent”, dela așa numiții „reprezentanți autorizați” ai poporului.

Nu trag la îndoială, că deputații naționaliști reprezintă în parlament pe alegătorii lor; dar trebuie să neg, că numai

ei ar fi depozitarii încrederii poporului român și reprezentanții legali ai intereselor lui, căci aleși pe baza legii electorale sunt deopotrivă depozitarii acestei încrederi. (Așa este!)

A identifica însă partidul național cu ființa poporului român este lucru incorect, mai ales dacă vom lua în considerare faptul istoric, că poporul român a existat și s'a dezvoltat și în astfel de vremuri, când nici pomenire nu era de partid politic, și că pot să urmeze încă vremuri, când orice organizație de partid politic o să înceteze dela sine, ori prin forța împrejurărilor. Pentru aceea poporul român nu va înceta să existe și a se dezvolta. (Așa este!) Partidul național român de exemplu, s'a desființat și activitatea lui s'a sistat prin ordinul ministerial Nr. 321 din 16 Iunie 1894, și în curs de 10 ani dela data aceasta, el n'a arătat nici un semn de viață, și nu și-a manifestat întru nimic voința și interesarea pentru a promova binele poporului, dar poporul român și în decursul acestui timp a trăit și a înaintat pe calea sa. Abia la 1905, și atunci în urma intervenției unui înalt prelat român, guvernul patriei a îngăduit a se întruni conferința dela Sibiu, care a decretat modificarea programului politic, abandonând politica de pasivitate. Partidul național, de altfel, spunând adevărul, este o ficțiune în forma cum se prezintă. În realitate el nu e decât o adunătură de oameni, cari își dau reciproc scrisori oredenționale spre a salva aparența de plenipotențiații și reprezentanții poporului, care nici habar nu are de delegarea și de intențiunile lor.

Dacă partidul național voeste să afile, că cine sunt chemați să conducă poporul român, atunci nu în sine să caute, ci mai vârtos în corpul episcopilor și al preoților, căci chemarea acestora e motivată, nu numai prin poziția lor, ci și prin alegerea constituțională bisericească, la care la parte întreg poporul, prin urmare au din partea poporului dovada încrederii lui necontestabile; și a căror datorință nu e numai a reprezenta și a apăra interesele religioase morale, ci toate interesele poporului încredințat îngrijirii lor. Comitetul național însuși a fost nevoit să recunoască episcopilor greutatea morală, când după osândirea în procesul memorandumului s'a adresat către ei, ca să intervină la locurile mai înalte pentru eliberarea lor din închisoare.

Onorată cameră! Când se vorbește și se scrie atât de des despre pacea mult dorită româno-maghiară, care cine sunt mai chemați a lucra pentru propagarea și salășuirea păcii între noi, ca toamă propoveditorii Evangheliei, Apostolii păcii, preoții și episcopii, ori la serviciile divine înaltă rugă piasă către Dumnezeu, ca să ne trimită de sus pacea la toată lumea? Dar prin pacea accentuată aci nu trebuie a se înțelege pacea, care se încheie între două părți beligerante, între învingși și învingători, ci pacea internă, care se întemeiază pe armonia sufletelor, căci har Domnului, lucrurile n'au ajuns până acolo, ca cetățenii patriei să se răboiască între sine ca inimici; iar pacea și armonia sufletelor se va statornici și consolida prin sanarea relelor existente și prin satisfăcerea justelor dorințe ale cetățenilor de diferite limbi și confesii, pentru că națiunea politică ungară se alcătuiește din mai multe naționalități con-

locuitoare, având tradițiunile și obiceiurile lor seculare, cari împiedecoste sau jignite în dezvoltarea lor firească, jignită și împiedecată va fi înșasi națiunea politică în dezvoltarea sa.

Intrebarea e, că în cadrele dreptului public al statului ungar pot să existe și să se dezvolte naționalitățile nemaghiare cu cultura lor specifică, fără a se primejdui a altora, și unitatea și caracterul național maghiar al statului? După părerea mea această întrebare a rezolvit-o definitiv înțelepții legiuitori dela anul 1868 în art. de lege 44 despre egala îndreptățire a naționalităților, prin care s'a stabilit și confirmat ca fapt pozitiv existența individualităților etnice, formând ca atare unitatea invizibilă a națiunii maghiare în respect politic, recunoscându-se și asigurându-se totodată uzul limbii fiecărei naționalități în școală și în biserică, cum și în referințele de stat, firește, nu în detrimentul limbii de stat.

În consecința acestui fapt recunoscut, statul a dat o organizație autonomă naționalităților în cadrele vieții lor bisericești, pentru a se putea dezvolta și cultiva, fiecare conform geniului său, tradițiilor și înorărilor sale. Din această stare de drept creată naționalităților, statului îi incumbă datoria de a sprijini și ajuta instituțiile culturale ale naționalităților, bisericile și școlile lor confesionale, pentru că prin cultura specifică a fiecărui popor se întemeiază și promovează cultura generală a omenirii.

Istoria ne dovedește, că cei dintâi protectori și sprijinitori ai culturii naționale românești au fost principii unguri ai Ardealului. George Rákoczy prin decretul din 1643 a introdus limba română ca limbă oficială în bisericile românești în locul limbii slavone. Prin stăruințele lor s'au întemeiat școli românești, s'au înființat tipografii pentru tipărirea cărților religioase și promovarea culturii și literaturii române. Și lucru ciudat, precum Ardealul e leagănul culturii și literaturii românești, tot astfel: cea dintâia bibliotecă ungurească s'a tradus pe pământ românesc în orașul Troțuș din Moldova, de către huseii maghiari, cari prizonieri în patria lor, și-au găsit refugiu în principatele române. Românii și Maghiarii în trecut totdeauna s'au sprijinit reciproc la nevoie. Așa are să fie, trebuie să fie și în viitor. „Cum am trăit o mie de ani împreună (maghiari și români) vom trăi și de aci înainte” a zis contele Stefan Tisza într'un discurs rostit la Arad cu 12 ani în urmă din prilejul instalării episcopului de pe vremuri Iosif Goldiș. Dar vorba e, ca să trăim mai bine, să fim mai încheagați și mai tari, ca în trecut, pentru că numai cu puteri unite vom putea înfrunța și respinge cu succes pericolul ce ar amenința din afară patria noastră. Și acest pericol care e comun pentru Români și Maghiari, l-a îndost dl. Dimitrie Sturdza, fost prim-ministru al țării românești, într'un studiu etnic și politic sub titlul: „Europe, Rusia și România”, scris cu multă cunoștință și competență, în care acest distins bărbat de stat, arată cum Rușii în timp de 150 de ani dela începutul veacului al XVIII-lea până la războiul din Crimee, au outropit în Europa imense teritorii prin arme și tot felul de uneltiri, micșorând sau desființând chiar, alte state purtătoare de cultură; cum Rusia urmărește sistematic planul de a pro-

clama domnia slavismului, adesea federațiunea tuturor slavilor sub șefia Tarului, destinată a ține cap întregii Europe și în care vor intra și vor fi absorbite de voe de nevoie și populațiunile neslavone, ca: Români, Maghiarii și Grecii, străbătute de elemente slave. Generalii ruși au și făcut deja harta acestei „Gesamt-Monarchie” europene. La față acestui pericol european s'a încheiat tripla alianță, la care s'a alăturat și regatul României.

Iată de ce, on. cameră, trebuie să înălțurăm certele și neînțelegerile dintre noi și cu austriacii. Cunosco firea poporului român din patrie, aspirațiunile și dorințele lui, deci în cunoștință de lucru pot să afirm și să susțin cu toată hotărârea, că altă aspirațiune și dorință el nu are, decât a și păstra individualitatea sa etnică, a se dezvolta și cultiva liber în limba sa națională.

Contele Stefan Tisza a accentuat în repetite rânduri dreptul naționalităților de a și conserva, îngrijii și dezvolta limba, religia și cultura lor. Tot astfel socotesc eu, că judecă toți patrioții adevărați și sinceri, preocupați de binele și fericeoria patriei. De aceea mă opresc și insist asupra instituțiilor culturale a'e poporului român și îi rog pe domnul ministru de culte și instrucțiune publică să aibă o sollicitudine mai de aproape pentru bisericile și școlile confesionale românești, în deosebi pentru biserica greco-orientală română, care deși numără 2 milioane de credincioși, cu o mitropolie, două episcopii sufragane, cinci consistorii eparhiale, trei institute teologice și pedagogice, patru internate pentru adăpostirea tinerimii studioase, totuși biserica aceasta e tratată astfel, încât nu stă de loc în armonie cu greutatea și însemnătatea ei, împărțându-se de un ajutor de stat abia de 100.000 coroane anual și numai în budgetul prezent s'a ridicat cu 10.000 coroane, pentru care fapt esprim multă mîmă și recunoștință dlui ministru al cultelor, care a recunoscut, că ajutorul de stat de până acum, dat bisericii orientale, e insuficient. Dar trebuie să accentuez, că nici această sumă ridicată nici pe departe nu satisface trebuințelor ei administrative și culturale. Este adevărat, că prin legea congruel s'a făcut o îmbunătățire în starea materială a clerului, dar nici aceasta nu răspunde la cerințele timpului și la multiplele trebuințe ale preoțimii, căci cum poate să se susțină, să și crească familia și să și îndeplinească chemarea sa culturală și civilizațională un preot din 800 coroane, ori maximum 1600 cor. dotație anuală, cât prevede legea congruel?

On. cameră! Dacă vom consolidarea și prosperarea statului, trebuie să sprijinim și să întărim așezămintele prin cari se manifestă și se dezvoltă elementele constitutive ale statului, naționalitățile și confesiunile din patrie. În primul plan să întărim biserica, să o sprijinim întru îndeplinirea misiunii sale culturale, căci prin credința cultivată de biserică se va întări și birui credința în viitorul patriei. Mediul prin care a lăsat și lucrează biserica spre a ridica și conduce omenirea la cultură și civilizațiune este școala, fiind biserica înșasi cea mai înaltă și desăvârșită școală, singura care învață și povățuiește pe om în toate vârstele sau fazele vieții sale, dela naștere până la moarte.

În patria noastră, statul a codificat și garantat dreptul bisericii de a învăța,

Cu pitaoul domnes: cătră starostele de chereștegi, cu pecetea mică roșie a lui Vodă, Domnița alegăru la Voevodul Bogdan, care îl trimite printr'un copil de casă la staroste, adăogând că încă astănoapte, fiind lumină de lună plină, două plute să fie gata, plute de bărne împodobite cu ramure de brazi și cu pod de dulapi noi.

Mai încupe vorbă? — încă înainte de ceasul hotărât, plutele erau gata cu câte un rând de plutși aleși pe sprânceană.

Personalul de serviciu se sui pe una din plute, însoțiți de buciumași, surlași și trâmbițași. Pe cealaltă plută luară loc numai Domnița și Voevodul Bogdan, — și în uralele tuturor celor de față, plutele alunecară sub presiunea voințelor cărmaci și repede dispărură din vederea însoțitorilor, auzindu se numai în soroace ziceri din buciom aduse de aripile vântului.

Măria Sa, Stefan Vodă, care venise la mal, se întoarse la egumenie să și caute de trebile domniei, că nu uns, ci multe impresurau pe vremile acelea pe stăpânităria Moldovei.

Plutele înaintau aurite de lumina lunii, cântările de pe cea din urmă nu încetau de a stărni eocurile dealurilor păduroase. Din când în când păsări de noapte treceau pe deasupra plutei și cărmaci își făceau cruce zicând:

— Doamne, apără-ne de rău! Avzi coabe!

Fără nici o grijă, Domnița se lăsa cu totul ouprinsă de plăcerile plutirei și în blânie sale de samur nu simțea asprimea crescândă a răcoareii, fixând cu nesațiu privirea în tabloul meru schimbat și meru frumos ce se desfășura odată cu înaintarea plutei. În extazul ei abia își mai aducea aminte că lângă dânsa se găsea un frate iubit.

Acesta la vârsta care era și cu educațiunea ce primise, vedea lucrurile și oamenii prin alți ochelari decât Elena; el la altele se gândea... când, de odată pluta din urmă se sparge de un ascuțit de stâncă. Strigătele, țipetele sunt zadarnice. Ce ajutor putea să mai dea două tinere odrasle de domni și doi plutși, cari nu puteau părăsi cărma plutei domnești?

Domnița era adânc emoționată, dar Voevodul strigă:

— Înainte, Roznovul este aproape, le vom trimite ajutor de acolo.

Dar ceasul rău nu alege de i domni sau simplu muncitor acela pe care îl lovește.

Nu la mare distanță dela locul spargerii plutei servitorilor se întâmplă sfărâmarea plutei domnești.

Negăt, pe când ceilalți se întrebau ce-i de făcut cu Domnița și cu Bogdan Voevod, ajutați de alți doi-trei, dă jos butea cu vin din carul său și, aducând de pe la cărăuși ce mai brumă de fân aveau pentru vite, găsesc loc de șezut,

comod pe cât se poate într'un car mocănesc și strigă cărăușilor:

— Injuțați, bre!

Apoi îndeamnă spre Domnița și pe Voevod să se urce în car:

— De, Măriile Voastre, nu i leagăn domnes: cu roți aurite, dar să fiți Măriile Voastre sănătoși și vă veți aminti odată cu plăcere, că ați călătorit câteva ceasuri cum călătorește țărânul o viață întreagă.

— Isteț român, zice Domnița către fratele său, cuibărindu se cât putea mai bine în carul mocanului.

Și Negăt, deschizând șirul de cărățe cărăușești pline cu poloboace de vin se întoarse către Domnița și Voevod, își scoase căciula și cu un ton glumeț, zise:

— Mai bun vin am eu în car, decât toți ceilalți.

Când era pe la amezai, de se părea soarele un punct de foc pe turnul dela Sf. Ioan, numai ce băta la poarta mănăstirei, cea despre Berzochian:

— Deschideți! striga cărăușul Nagăt că sosește vinul domnesco.

Porțile se dădură în lături și unul după altul carele cărăușești intrară în curtea mănăstirei.

— Ca este? întrebă Măria sa Vodă privind dela fereastră.

În acel moment carul lui Negăt ajunsese la soară și vodă recunoscu în el pe copiii săi iubiți.

El desoinse să-i primească. În câteva clipe totul se lămurii.

— Negăt, — zice Vodă, — tu și ai tăi ați fost oameni vrednici; pe tine și pe cei care cu tine și soșpat pe Domnița și pe Bogdan Voevod, vă fac rezăși: Lunca și sfoara de pământ din jurul ei, unde ați stat astă-noapte, a voastră sa fie oșina în veci. Iar voi cei cu poloboacele, răfuiți vă cu pimnicerul Curții.

— Păi să vezi, Măria Ta, hătrul de Nagăt ne-a zis așa: Veniți și voi cu carele cu vin domnesco. Până s'o învechi al nostru de l-o putea bea de leac Românul, veniți de gustați vin străvechi, datător de viață, să sărutăm mâna mării sale, ca buni tovarăși ce-mi sunteți.

Și pe rând sărutară mâna lui Vodă, iar Maria Sa Ștefan cel Mare și Sfânt zise:

— Dacă-i așa povestea, apoi cum voința mea este ca mănăstirea ce-am zidit și am sfințit aci să nu rămână stințheră pe lume, ca a lui Alexandru Vodă unchiul meu, vă dăruesc vouă dealul Domniței Elena, dela coada Petricoși până dincolo de Berzochian. Să vă faceți șezări pe el și să fiți țărgovești oinștiți ai Camenei (Petrei).

— Desoinzând din car, Domnița Elena întrebă pe Nagăt:

— Ești însurat?

— Din căslegile trecute, Măria Ta.

— Ia cășăgul ăsta cu blană scumpă

în legile fundamentale din 1868, prin cari s'a decretat și sistematizat școala confesională, punând îngrijirea și conducerea ei în sarcina bisericii, iar pentru sine rezervându-i dreptul de control.

Legea de instrucție din 1868 în chipul acesteia s'a adaptat, cum trebuie să fie în general o lege bună, la moravurile, trebuințele și la starea de cultură a societății. Legea din 1907 însă, art. 27 a redus, și aproape cu totul a devalvat valoarea legii din 1868, intrucât adeocă prin legea aceia din 1868, întrucât adeocă prin legea nouă, înșușă, înșușă confesională numai cu numele și în suportarea sarcinilor este a bisericii. Eu înțeleg motivele politice, cari au predominat la crearea legii din 1907; dar pentru a preveni ori ce interpretare greșită trebuie să declar, că poporul român, — ca și autoritățile lui bisericești, — n'a avut, nu poate și nici nu are nici o excepție contra învătării limbii maghiare. Știu din experiență, că pe timpul absolutismului profeți și țărani români mai de seamă din cercul meu își trimiteau fiii lor la școlile reformate din Gyanta și Bőszőrmény, ca să învețe limba maghiară. Deci plângerea continuă, cari mereu se ridică, sunt mai mult îndreptate contra dispozițiilor vătămătoare și vexatorice ale legii din 1907 și cu deosebire contra executării necruțătoare a acestei legi.

— „Dar statul, zice Carnot,* nu trebuie să exagereze natura atribuțiilor sale, nici măsura influenței sale. În instrucție mai mult ca un fidel servitor, decât ca un tutor al societății, pe care ar voi să o modeleze după banul său plac. În exercițiul acestor atribuțiuni, curat sociale, în loc de a căuta să-și mărească peste fire autoritatea sa politică, din contră, să facă mai bine și e obligat de datorie să renunțe la o mică parte dintr'însa, ca nu cumva încordarea peste măsură a atâtor forțe să producă mari perturbări și răstăcere în dezvoltarea progresivă a școlilor”.

— „Desvoltarea tinerimii și direcțiunea educației nu se administrează din departe, nici din sinul unui cabinet central. Vai de școala care, înțeleasă de ordinele superioare, nu ține seama de necesitățile și de individualitatea elevilor, — zice Diersteiweg în tractatul despre educațiune.

Țăranul român mai ales, fiind altfel dela fire conservativ, nu se împrietinește cu școala, care nu corăspunde firei și trebuințelor sale, pentru că în atare școală vede numai un mijloc pentru a înștrăina pe copiii de părinți și de legea părintească; el nu-și trimite copiii la școală, zicând: „nu vreau să fac din copilul meu domn”. Cam în felul acesta judecă și țăranul șvab din Banat, despre care povestește dl Herzeg Ferenoz în broșura: „Nemet nemzetiségi kérdés”, că întrebau-i dacă copiii lui vorbesc ungurește, și răspunde: „ar vorbi, dar nu permit, pentru că aceasta (limba maghiară) nu e pentru oameni săraci”. De aci apoi distinge Herzeg Ferenoz face următoarea constatare judicioasă:

„Experiența ne dovedește, că cu școlile nu se poate țăranul desnaționaliza”.

Voiu aminti aici un exemplu din Marea Britania. După descrierea poporului marit din 1891 au locuit în Wales și Marmorouth,

* M. Carnot: Des Institutions d'Instruction publique, p. 228.

și salba asta de nestimate și le du nevastei tale. Și când Dumnezeu va va dăru un prunc, la mine să veniți să-i fiu nașă.

Bogdan Voevod împărți galbenii din punja sa, nu numai la mântuitorii lor, ci și la ceilalți țărani, ba nu, acum târgoveți, zicându-le:

— La Peatra se chiamă aici, în limba moldovenească. Zid de piatră să fiți voi, când dușmanul țării va îndrăzni să răzbească într'acoece.

Și d'atunci în hrisoavele lui Ștefan Vodă, ispravnicii de Neamț, de care se ținea Camena, erau pomeniți îndată după ai Sucevei și ai Hotinului.

Nu mai că sosi și stătoarele de che-restegii, cari plângând aise lui Vodă:

— Măre ta, am zise cele mai tari plute și dălcăuși neantrepuți, dar când e apa repede, n'ai ce-i face. Oamenii Mărei Tale cu toții sunt soapeți. Nu vor întăni să sosească, dar ce mă fac eu sârmanul, cu prețul plutei, fiind străine?

— Da când, măre, la domnia lui Ștefan Vodă, a rămas păgabaș și nedreptățit un moldovean?

Și cămărașul domnesc plăti îndoit prețul plutei și cămărașii descăroară vinul în pivnițele domnești, fără să li se țină în seamă măcar vinul ivosit cu botelul răsteiului.

V. A. Urechii.

deci în centrul Britaniei, 508.086 oameni, cari nu au știut nici un cuvânt englezește.

În Franța, de pildă, statul a făcut încă în secolul al XVI-lea legi draconice, cari le-au și executat la crea unitatea de limbă în Franța. Cu toate acestea și azi există în Franța 700.000 italiezi și 200.000 flamanzi, 250.000 basoi și 3.200.000 bretoni, cari nu înțeleg limba franceză. Acum singuri francezii simțesc necesitatea de a restitui limbile basce, flamandă și bretonă în dreptul lor vechiu, pentru că țăranul acestor naționalități în vece nu va învăța limba franceză, și astfel în veșii lor vor rămâne analfabet. (Așa este!)

Mai caracteristică și mai instructivă este însă pilda Irlandezilor. Poporul irlandez și-a uitat limba în întregime lui, e desnaționalizat, și totuși irlandezii nu se simt englezi. La două alegeri consecutivă ei au ales 80 de deputați irlandezi față cu englezii; și guvernul englez, a cărui soartă depinde dela atitudinea deputaților irlandezi, a hotărât se acoarde Home rule-ul, autonomia Irlandei.

Departa de mine gândul să fac prin aceasta aluziune la vre-o autonomie națională, ci am voit numai să aduc o dovadă, pentru a confirma părerea exprimată de dl Herzeg Ferenoz în broșura citată, unde zice: „Nu aflu de oportunitate maghiarizarea țăranelui pentru a edifica statul național”.

Onorată cameră! Eu am premis, că poporul român din patrie nu cere și nu dorește altceva, decât libertatea de dezvoltare firească. Aici zace cheia rezolvării chestiunii naționaliste, și în privința asta constat cu plăcere o favorabilă schimbare în opinia publică maghiară, cum și o binevoitoare predispoziție în cercurile conducătoare, de a satisface juste dorințele naționalităților. Am toată încrederea în guvern. Votiez bugetul”.

(Aplauze generale. Oratorul este felicitat din toate părțile).

Programa

examenelor publice la finea anului școlar 1910/11 în seminariul pedagogic-teologic „Andreian” al arhiepiscopiei ortodoxe române transilvane.

Secțiunea teologică.

3/16 Iunie: a. m.: Pastorală și Liturgia (c. III.) prof. Dr. E. Roșca; d. a.: Encicli. și Metod. științ. teologice (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu, Istoria bis. ort. rom. (curs. II.) prof. V. Păcală.

4/17 Iunie: a. m.: Dreptul canonic, Noțiuni de drept (curs. III.) prof. Dr. E. Roșca; d. a.: Esegeza (curs. I. și II.) Dr. A. Crăciunescu.

6/19 Iunie: a. m.: Dogmatica (curs. II.) Dr. N. Bălan; d. a.: Omiletica (curs. II. și III.) prof. Dr. A. Crăciunescu.

7/20 Iunie: a. m.: Istoria bisericească (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu, Limba și lit. română (curs. III.) prof. Dr. V. Stan; d. a.: Limba și lit. română (curs. II.) prof. Dr. V. Stan, Arheologia biblică (cursul I.) prof. Dr. A. Crăciunescu.

8/21 Iunie: a. m.: Morala (curs. II.) prof. Dr. N. Bălan; d. a.: Isaiegeza (curs. I.) prof. Dr. A. Crăciunescu, Economia (curs. III.) prof. A. Cosciuc.

9/22 Iunie: a. m.: Pedagogia (curs. III.) prof. Dr. O. Ghibu; d. a.: Apologetica (curs. I.) prof. Dr. N. Bălan, Contabilitatea (curs. III.) prof. A. Bratu.

10/23 Iunie: a. m.: Psihologia (curs. I.) prof. Dr. O. Ghibu, Catihetica (cursul III.) prof. N. Bălan; d. a.: Muzica voc. și instr. și Cântări bis. și Tipic (curs. I, II și III.) prof. T. Popovici și A. Popovici.

11/24 Iunie: a. m.: Limba și lit. română (curs. I.) prof. Dr. V. Stan, Didactica (cursul II.) prof. Dr. O. Ghibu; d. a.: Conferență.

13/26 Iunie: Conferență.

14/27 Iunie: Serviciul divin și încheierea festivă a anului școlar 1910/11.

Secțiunea pedagogică.

3/16 Iunie: a. m.: Limba maghiară (curs. I.) prof. E. Todoran, Religiunea (curs. II.) prof. V. Pă-

cală; d. a.: Limba maghiară (curs. II.) prof. E. Todoran, Fizica (curs. III.) prof. A. Bratu.

4/17 Iunie: a. m.: Limba maghiară (curs. III.) prof. E. Todoran, Didactica (cursul II.) prof. Dr. O. Ghibu; d. a.: Limba română (curs. I.) prof. Dr. V. Stan, Aritmetica și Geometria (curs. II.) prof. A. Bratu.

6/19 Iunie: a. m.: Pedagogia (c. III.) prof. Dr. O. Ghibu, Limba română (curs. II.) prof. Dr. V. Stan; d. a.: Botanica (cursul I.) prof. V. Stanciu, Geografia (curs. I.) prof. V. Păcală.

7/20 Iunie: a. m.: Istoria patriei (curs. III.) prof. V. Păcală, Zoologia (curs. II.) prof. V. Stanciu; d. a.: Istoria universală (curs. I.) prof. V. Păcală, Aritmetica și Geometria (curs. I.) prof. A. Bratu.

8/21 Iunie: a. m.: Psihologia (curs. I.) prof. Dr. O. Ghibu, Geografia (cursul III.) prof. V. Păcală; d. a.: Limba română (c. III.) prof. Dr. V. Stan, Limba germană (curs. II.) prof. E. Todoran.

9/22 Iunie: a. m.: Istoria universală (curs. II.) prof. V. Păcală, Mineralogia și Chimia (cursul III.) prof. V. Stanciu; d. a.: Religiunea (c. I.) prof. E. Todoran, Religiunea (curs. III.) prof. V. Păcală.

10/23 Iunie: a. m.: Geografia (curs. II.) prof. V. Păcală, Limba germană (curs. I.) prof. E. Todoran; d. a.: Aritmetica și Geometria (curs. III.) prof. A. Bratu.

11/24 Iunie: d. a.: Cântări bisericești și Tipic (curs. I, II și III.) prof. A. Popovici, Muzica vocală și instrum. (curs. I, II și III.) prof. T. Popovici, Gimnastica (curs. I, II și III.) prof. A. Bratu.

13/26 Iunie: Conferență.

14/27 Iunie: Serviciul divin și încheierea festivă a anului școlar 1910/11.

Din conferența corpului profesoral seminarial „Andreian”, ținută în Nagyszeben (Sibiu) la 18 Aprilie (1 Maiu) 1911. Direcțiunea.

Conferențele învățătoarești.

Care este metoda cel mai potrivit pentru instruirea adulților în scriere și citire?

Disertație de Sabin Safta, inv. în Romos, tractul Orăștie.

(Fine.)

Al doilea a fost metoda silabizării, a cărei nașcoitor a fost F. Gedike, după care citirea se făcea în silabe. Elevul era pus adeocă să învețe de rost mulțime de silabe și să le țină de minte, pentru a le aplica unde cerea lipsa. Însă și acest metod a fost tot atât de nepractic ca și celalalt.

Mai fericit într-o nașcoicere de metode decât acesta a fost Stepani, consilier de școale în Bavaria, care cerea că numele literelor să nu se pronunțe ca până aci, d. e. be, fe, de etc. ci numai sunetul lor curat b, c, d, ș. a. A cerut să nu se literizeze, ci să se extindă un sunet până la altul și astfel să se pronunțe, d. e. să nu se zică: pe ș er a te-părete, ci p-ă-r-e-t-e. Acest metod cu mult mai bun, totuși nu e destul de practic, deoarece citirea se făcea separat de scriere, nu-i premergarea exercițiile pregătitoare, adeocă desfacerea prop. în cuvinte, a cuvintelor în silabe și a silabelor în tonuri, și viceversa.

Îi lipsesc exercițiile pregătitoare. A-fără de acestea acest metod pretindea ca toate sunurile și literile să se învețe în ordine alfabetică, și numai după aceea să se împreune în silabe. Citirea se învăța separat de scriere. Literale mari se învățau deodată cu cele mici.

Acest metod se numește metoda fonetic sau sintetic curat.

Astfel de și acest metod este un progres față de cele de mai înainte, totuși are și el destul de esențiale greșeli.

Am amintit despre aceste metode, dar dela începutul secolului trecut Graser, consilier de școale din Bavaria, a întemeiat metoda scris cetitului (metoda scriptoleg) care se susține și azi.

Predarei scrierii și după acest metod foarte rațional au să-i premergă exercițiile de cugetare și vorbire, presupunând

că oamenii duntăi încă au cugetat și cele cugetate le-au vorbit, apoi pentru cuvintele rostite au făcut oareș-care semn, adeocă au scris, ear cele scrise imediat le-au și cetit. De aci se vede, că este o limbă pentru urechi și alta pentru ochi, adeocă vorbită și scrisă. Exercițiile de cugetare se fac în legătură cu analizarea pozițiilor în cuvinte, a cuvintelor în silabe și a silabelor în sunete și viceversa, de oarece cugetarea, vorbirea, scrierea și cetirea atâră una de alta.

Ear principul fundamental al acestui metod este, că: scrisul să se învețe deodată cu cetitul așa, că la început școlarul tot ce are să citească mai înainte să scrie, și viceversa, să nu citească nimic mai înainte de a fi scris însuși. Așa dar școlarul are să învețe a ceti pe scrisoarea sa proprie. Astăzi în cele mai multe, ba aproape în toate școlile din țările, cu scris-cetitul se învață după metoda scriptolegic.

Avantajile acestui metod față de cele de mai înainte sunt:

1. Școlarul cetind pe scrisoarea proprie, atât cetirea aceleia, cât și scrierea, străbate mai adânc în sufletul său și i se potențează zelul și voia spre învățare.

2. Satisfacțiunea boldului de lucrare e un mijloc puternic pentru ținerea disciplinei.

3. Scrisul și cetitul stau în cea mai strânsă legătură și astfel se sprijinesc reciproc, procurând școlarilor variația de lipsă pentru păstrarea vioiciunii și plăcerii de lucru.

Acest metod perfecționat prin francezul Safta, englezul Andrei Bell, Lancaster ș. a. după care altcum se predă cetirea și scrierea în toate școlile țărilor culte, pare a fi cel mai potrivit și pentru instruirea analfabților în scriere și citire.

Dintre metodele moderne ale scris-cetitului amintim metoda lui Jacotot, ca pe unul ce e sprijinit de notabilitățile pedagogice, ca Dr. Kehr, Böhme, Schlimbach și Klauwel, și aceasta este metoda analitic, pentru că după el să săvârșește desfacerea vorbirii până în elementele ei, adeocă pozițiile în cuvinte, cuvintele în silabe și silabele în sunuri, și viceversa. Acestei metod îi este opus metoda sintetică, în care se procedează începând dela elementele limbii. Iar acestea amândouă dau metoda analitic-sintetică. La metoda analitic-sintetică lipsesc cele mai multe inconveniente, cari se pot observa la metodele amintite până aci. Cărțile manuale făcute după acest metod se încep cu niște cuvinte cari sunt anume alese pentru a se arăta prin ele sunurile limbii. Analizând acele cuvinte și separând succesiv tonurile din ele cu semnele lor, elevii pot afla toate sunurile, și părți ale vorbirii și literalele părții ale scrierii, și astfel deja dela început elevii învață a analiza cuvintele, și prin urmare a ceti bine, ca știut este, în atunci când ne punem la cetire, mai întâi ni se înfațșează ochilor cuvinte întregi și numai după aceea părțile lor constitutive. Acest metod cuprinde în sine metoda fonetic și lego-grafic (L. Popescu).

Ambele metode din urmă fac ca școlarul să înțeleagă tot ce scrie și citește, amândouă procedează pe cale analitică-sintetică, amândouă priveșc cuvintele ca o grupare de sunete, ear pe acestea ca elementele cuvintelor, amândouă cer, ca școlarul mai întâi să pronunțe sunetele singure curate și numai după aceea să le împreune în silabe, amândouă împreună cetitul cu scrisul, și amândouă fac învățământul variat, viu și plăcut pentru școlari și pentru învățător.

Pentru instruirea analfabților în scriere și citire mai potrivit se pare a fi însă metoda scriptolegic, perfecționată de Disterweg, Scholcz, Harnisch și Lüben și mai ales ourățit de essgerări, și defecte de Wurst; deoarece acest metod urmărește mai consecvent principiul dela ușor la greu, dela simplu la compus, ear metoda analitic-sintetică sau al cuvintelor normale este mai greu dupăcum reconoaște pedagogul I. Popescu, este mai încurcat și presupune o mai mare calificăție și dela învățător.

Despre metoda fonimic amintesc numai aca despre o invențiune, care nu corăspunde pentru instruirea analfabților. Predarea cetit-scrisului după acest metod ar fi o procedură perdită și pitișitoasă, prin care nici discipul ca mijloc de competență al educațiunii nu s'ar putea susține.

Observ, că analfabții pentru a putea fi instruiți în cetire și scriere încă se pot împărți în 3 clase, și anume cl. I pot să o formeze aceia cari nu cunosc literale de loc și cu care apoi trebuie procedat ca și cu copiii începători la scriere și cetire; clasa a II-a aceia cari cunosc literale și le pot scrie toate, ori numai o parte a lor, ear cl. III-a se formeze din indivizii, cari cunosc literale toate, dar nu știu scrie ori precum adeseori întâiești, aceia cari

știu scrie și nu pot să cetească nici scri-soarea lor proprie și cu atât mai puțin scrisoare străină ori literile de tipar și vi-ceversa.

Am amintit pe scurt despre metoa-dele cetit-scrișului și intru cât se poate am spus avantajile unuia și scăderile ce-luilalt, dar abstracție făcând dela metoa-dele ruginite așa zise medievale, învăță-torul, sau instructorul pentru anal-fabeți poate încerca toate metoadele mo-derne și a alege ce e mai bun.

Societate literară socială.

Intr'o conferință ținută de frun-tașii greco-catolici, întruniți în earua trecută la Oradea-mare, s'a ales o co-misiune pentru alcătuirea statutelor unei societăți literare sociale. Co-misiunea aceasta a prezentat pro-iectul de statute, în săptămâna tre-cută, la o ședință ținută în Blaj, sub conducerea episcopilor Dr. D. Kadu și Dr. V. Hossu. Stabilirea defini-tivă a statutelor va fi prezentată la o nouă întrunire, care se va ținea în August, cu ocazia jubileului de 50 de ani al Asociațiunii. Noua so-cietate, care va purta numirea „Sfânta unire, societate literară so-cială”, are de scop a cultiva litera-tura scrisă în spirit creștinesc, va în-temeia o tipografie și librărie, va tipări cărți, va organiza conferențe și prelegeri pentru țărani, precum și tot felul de reuniuni, cari promo-vează bunăstarea și cultura popo-rului. Patronii societății sunt ar-hiereii gr. catolici români; ear comi-tetul se va compune atât din clerici, cât și din mireni. Intre marginile acestui program de lucrare, numita societate e vrednică să fie salutată.

Dela sfântul sinod al României.

Ședința a patra.

Sfântul Sinod a ținut Vineri de di-mineată ședință, după cum fusese anunțat, pentru a lua în cercetare acuzarea adusă P. S. Sale, Episcopului de Roman.

I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen al Moldovei a prezidat ședința, care s'a des-chis la orele 10 a. m.

Iau parte toți arhierii, ministrul cul-telor și instrucțiunii publice C. C. Arion, și dl Boroianu, administratorul casei bi-sericii.

La ședință asistă și I. P. S. Sa Mi-tropolitul Atanasie.

Dl C. C. Arion, ministrul cultelor și instrucțiunii publice comunică sinodului două petițiuni înaintate de P. S. Sa Epis-copul de Roman, una M. S. Regelui, și a doua d-lui ministru al cultelor.

Pentru ca înaltul corp bisericesc să fie pus în cunoștință de toate cele ce s'au petrecut, dl ministru a citit aceste două petițiuni.

De pe cea înaintată suveranului dl Arion a citit apoi rezoluția pusă de M. S. Regele: „Se recomandă d-lui ministru al cultelor și instrucțiunii publice spre a lua cunoștință”.

Prin aceste două petițiuni P. S. Sa Episcopul Gherasim Safirim al Romanului protestează în contra măsurilor de violență, pe cari le-ar lua Sfântul Sinod, terorizat de I. P. S. Sa Mitropolitul Atanasie, în contra celui dintâi, fără ca să-l asculte și să-l judece și fără a-i lăsa o deplină liber-tate de apărare.

Adaugă apoi, că dacă nu se va cu-răți biserica noastră de imoralitate și e-rezie, va face apel la bisericile ortodoxe în contra hotărârilor Sf. Sinod și se va a-dresa și tribunalelor civile pentru pagubele ce i se vor face.

Terminând, Episcopul Romanului cere călduros M. S. Regelui și autorității civile, să pună sub judecată pe I. P. S. Sa Mi-tropolitul Atanasie Mironescu.

Până acum, P. S. Sa Episcopul Ro-manului nu a luat parte la ședință. Se cere ca să fie chemat înaintea Sfântului Sinod și P. S. Sa întră în camera de șe-dință. Se aduce la cunoștință acuzatului, că Sfântul Sinod a luat cunoștință de con-ținutul celor două petițiuni adresate de P. S. Sa M. S. Regelui și d-lui ministru al cul-telor, și i se cere a lua loc pe unul din scaunele Sfântului Sinod.

P. S. Sa refuză, spunând, că de oa-rece este acuzat, dorește să steala o parte, nu chiar în sânul Sinodului.

I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen al Mol-dovei insistă, ca episcopul Safirim să-și ia locul.

Episcopul Romanului răspunde: „Voi da ascultare” și își ocupă locul său.

Majoritatea membrilor înaltului corp bisericesc propune din nou o împăcare, pentru ca vrajba din biserică să se ispră-vească.

P. S. Sa Episcopul Nifon al Dunărei de Jos face din nou un călduros apel la P. S. Sa Episcopul de Roman, ca să renunțe la atitudinea sa și să facă să dom-nească pacea și liniștea în biserică noas-tră, conform cu învățămintele divinului mântuitor, și să lase ori ce ură, care nu trebuie să-și găsească locul în sufletele păstorilor.

P. S. Sa Episcopul Safirim al Roma-nului răspunzând declară, că nu poartă ură nimănui, dar că ura lui este numai împotriva relei credințe și a neorânduiei: ură care este ertată de canoane.

Adaugă apoi, că în deosebi nu are nici un cuvânt de ură asupra I. P. S. Sale Mitropolitului Primat.

P. S. Episcopi: Ghenadie al Argeșu-lui, Conon al Hușilor și Arhierul Calin-ic, fac și dânsii același apel de înfrățire, pe care îl adresează Episcopului de Ro-man.

Președintele Sinodului, I. P. S. Sa Mitropolitul Moldovei, rezumă apelurile de împăcine și face și I. P. S. Sa inter-venție pe lângă toți, să rămână bunăîn-țelegere în scaunul Sfintei noastre biserici.

I. P. S. Sa întreabă apoi pe Episcopul de Roman, dacă stărue în atitudinea sa, ori vrea să facă un act de împăcare creștinească? P. S. Sa Episcopul de Roman declară că stărue și că ia asupra sa toată răspunderea acestei atitudini.

În fața acestui răspuns, care numai lasă nici o îndoială, că împăcarea nu se poate face, I. P. S. Sa Mitropolitul Mol-dovei invită pe Episcopul de Roman, să stea alături de președinte, ca acuzat, și să se înceapă judecata.

P. S. Sa Arhierul Calist întreabă pe P. S. Sa Episcopul de Roman, dacă Sinodul este sau nu bine constituit?

P. S. Sa Episcopul Gherasim Safirim răspunde, că întrucât nu prezidează Mi-tropolitul Primat, în contra căruia a adus pără, îl consideră ca bine constituit.

La întrebarea pusă de P. S. Sa E-diiscopul Conon al Hușilor, dacă Sf. Sinod e canonic sau nu, P. S. Sa Episcopul de Roman a răspuns, că e canonic, nefiind prezidat de I. P. S. Sa Mitropolitul Atanasie; dar că văzând pe I. P. S. Sa Mi-tropolitul Primat, că ia parte la ședință, întreabă la rândul său, dacă e cu voia Sf. Sinod și dacă n'ar fi mai bine, ca I. P. S. Sa Mitropolitul Primat să nu ea parte la ședință?

Episcopul Nifon al Dunărei de Jos observă, că prezența Mitropolitului Pri-mat poate fi necesară, intru cât se știe, că P. S. Sa Episcopul de Roman îi aduce grave acuzațiuni, și propune, ca I. P. S. Sa Mitropolitul Primat cu învoirea Sin-codului să ia parte la ședință, nu ca jude-cător, ci ca asistent, pentru a putea răs-punde eventual la acuzațiile cari i se aduc, afară numai dacă P. S. Sa Episcopul de Roman va renunța la aceste acuzații.

Sinodul primește propunerea Episcopu-lui Nifon al Dunărei de Jos, ca I. P. S. Sa Mitropolitul Primat să poată lua parte la ședința de judecată, ca asistent.

P. S. Sa Episcopul de Roman declară, că nu renunță la acuzații.

Arhierul Teodosie cetește actul de acuzare, care e foarte lung.

Print'rînsul se face istoricul celor pe-trecute cu ocazia acestui conflict dela de-clararea lui și se specifică textele din ca-noane aplicabile acuzațiilor de răsvrătire, cari se aduc P. S. Sale Episcopului de Roman.

P. S. Sa Episcopul Romanului de-pune o declarație scrisă, prin care face observație, că dacă este răsvrătit, dl mi-nistru de culte și instrucțiune publică tre-buea să-l trimită în judecata înaltei curți de casație, și cere, ca acuzarea în contra sa să se facă în prealabil, numai după ce se vor judeca acuzațiunile aduse de dânsul I. P. S. Sale Mitropolitului Primat.

P. S. Sa Episcopul de Roman arată apoi acuzațiunile pe cari le aduce Mi-tropolitului Primat, și declară, că se servește de o scrisoare a acestuia și de martori.

P. S. Sa Episcopul Romanului a de-pus în fașimil fotografiată acea scrisoare, și a prezentat lista martorilor, cari cere să fie ascuțați.

Dl C. C. Arion, ministrul cultelor, a declarat, că dacă ar fi găsit pe P. S. Sa Episcopul de Roman culpabil de un de-lict ponticesc, nu ar fi esitat să îl tri-mită înaintea Înaltei Curți de Casație. Dar fapta de care s'a făcut culpabil, răsvrătirea în contra Sf. Sinod, fiind un de-

lict cu caracter pur bisericesc, și în con-formitate cu articolul 17 din legea sino-dală, singur Sf. Sinod are competența să-l judece.

Ședința s'a sfârșit la orele 1 p. m. anunțându-se pentru Luni continuarea ju-decării.

Ședința a cincia.

În ședința a cincia, ținută Luni, P. S. Sa, Episcopul Conon al Hușilor a propus, iar sfântul sinod a decretat în unanimitate, ca atât I. P. S. Sa, Mitropolitul-Primat, cât și P. S. Sa, episcopul Romanului, să fie pro-voacați se demisioneze de bună voe. S'au ales apoi două comisii, cari să facă demersu-rile necesare, atât la Mitropolitul-Primat, cât și la Episcopul Romanului. În ședința de astăzi, Mercuri, a Sfântului Sinod, comisiu-nile vor raporta despre rezultatul intervenției lor, și eventual Sfântul Sinod va proceda la croirea judecării.

Discursul parlamentar

al deputatului naționalist român Vasile Damian, ro-stit în ședința din 27 Maiu n. c. a dietei, la discuția asupra bugetului ministerului de culte și instruc-țiune publică.

(Urmare).

Înainte de a trege consecințele din cazurile expuse până aci, voiesc a reflecta la starea tristă a școalelor elementare, care s'a produs mai ales prin art. de lege XXVII. din 1907. Datele le iau din anii 1907—1908, și 1908—1909, deoarece cele de pe anul școlar 1910—11 încă nu ne sunt cunoscute.

Pe baza datelor oficiale, la sfârșitul anului 1908—1909 au fost în total 16.496 școli populare, iar în anul 1907—1908 16.547. Deci numărul școalelor populare din 1908—1909 față de anul 1907—1908 arată un scăzământ, cu 51 mai puține. Sporul și scăzământul școlilor după caracterul lor se împărțește astfel: Numărul școlilor de stat s'a urcat dela 2346 la 2577, deci cu 241. Numărul școlilor unitare s'a urcat dela 35 la 36, deci cu 1, numărul școlilor private dela 763 la 770, deci cu 7, numărul școlilor comunale a scăzut dela 1394 la 1351, deci cu 43, numărul școlilor romano-cat. a scăzut cu 15, adică dela 5303 la 5287, școlile gr.-cat. cu 60, adică dela 1862 la 1802, școlile evanghelicele cu 11, adică dela 1319 la 1308, școlile reformatelor cu 21, adică dela 1882 la 1861, școlile gr.-orientalele cu 141, adică dela 1652 la 1511, școlile Ovreilor cu 6, adică dela 450 la 444, a societăților cu 3, adică dela 35 la 32. Scăzământul total e 13.621, la școlile confesionale 301, din care sumă 3313 gr.-catolice și 201 gr.-orientale, deci 66 procente, și acestea aproape exclusiv se refer la școli e românești, adică gr.-orien-tale și gr.-catolice. Din aceste 211 cazuri cu ceva mai mult de 25 procente cad pe școlile din comitatul Hunedoarei.

Aceste date dovedesc, că școlile de stat au sporit, iar școlile confesionale, mai cu seamă școlile Românilor, au scăzut. Cauza acestei scăderi e, că legea face chestie de putere din faptul acesta, și afară de aceea, autoritățile statului și cele admi-nistrative depășesc mult și peste veritarea legii, iar începând dela subprefect, până la comisia administrativă ele dovedesc față de aceste școli o atitudine nemiloasă, așa zicând teroristică. Eu vorbesc numai de comitatul Hunedoarei, și mai cu seamă vor-besc despre stările din districtul meu pro-topopes.

Dintre multe cazuri amintesc numai câteva. Subprefectul din Baia-de-Criș, prin sentința 1849 din 1908, a pedepsit pe preotul Stanic, care e totodată și președintele se-natului școlar, la 10 zile închisoare, ori 500 cor. amendă, de-oarece școala n'a fost provăzută pe din afară cu inscripție.

Sentința aceasta e ilegală, de-oarece §. 17 ordonează numai emblema și drapelul cu emblema Ungariei, și obligă statul, ca acestea să le împărțească gratuit. Observ, că și statul numai în anul 1910 a satis-făcut acestui obligământ. Ce privește in-scripția aceasta e prevăzută în lege numai facultativ, cu cuvintele: „se poate per-mite”. În luna lui Ianuarie 1908 dl. mi-nistru de culte prin ordonanța 1805 a explicat legea în felul acesta, declarând, că inscripția să se facă în ungurește numai acolo, unde înainte de punerea legii în vigoare inscripția era făcută în altă limbă.

Însă mai târziu, la sfârșitul lui 1908, prin rescripția 115635 ministrul a declarat, că inscripția externă școlară e obligatorie, și în privința textului a făcut înțelegere cu metropolitul român gr.-oriental, ca inscrip-ția să se facă paralel, în amândouă limbile. Ordinul acesta a fost apoi comunicat se-natelor școlare în luna lui Februarie 1909, și în rescripția subprefectului se spunea, că se dă notarilor comunali spre știre și spre comunicare definitivă cu cei interesați. Deci ordinațiunea numai dela acest dat era obligatorie. Sentința aceasta a subprefec-

tului ulterior n'a fost motivată. Și mai ob-serv, că numitul președinte al senatului școlar și ea preot a mai fost pedepsit în urma raportului organelor administrative. Adecă i s'a detras congrua așa, că plătierea ei a fost suspendată, și au trecut trei ani, fără ca chestia să fi fost rezolvită din partea administrației, sau din partea auto-rității confesionale.

Un alt caz, care iarși caracterizează tratamentul nu prea modest al conducăto-rilor puși în fruntea revizoratelor școlare, e, că un președinte al senatului școlar a fost pedepsit pentru întâia oară cu amendă cea mai mare, pentru că nu a anunțat în 15 zile schimbarea învățătorului, deși lu-crul ar mai trebui încă explicat, deoarece preotul a înțeles chestia așa, că învățăto-rul ordinar era concediat, și în timpul acesta el a fost suplințit prin altul, iar aceasta nu se numește schimbare. Deci între astfel de împrejurări preotul trebuie admoiat nu-mai, ori să zicem pedepsit cu 5 cor. Cazul acesta s'a întâmplat în comuna Vaca.

Dar voui aminti încă alte cazuri. În comuna Birtin s'a înființat școală elemen-tară de stat, dar nefiind localitate acomodată, și mai cu seamă, cum reese din pro-cedură, ca să se înhidă școala existență confesională, deoarece în întreaga comună abia de sunt 60 obligați: într'o dimineață primarul comuna, cu învățătorul de stat au intrat în sala de propunere a școalei confesionale, primarul l-a condus aci, și în locuința cu o oadaie, fiindcă învățătorul confesional nu a locuit în zidirea școlii, ci în lo-cuința proprie, și în contra voinții autorității confesionale au cuprins sala, au scos afară pe învățătorul confesional, și totodată și școala a fost închisă, pentru că astfel co-piii să fie constrânși a cerceta școala de stat.

În vecinătate nemijlocită, comunele Lunca și Chereștau, aveau școală con-fesională, dar țineau un învățător comun, ambulant. Șeful revizoratului a sistat în anul 1909 prin actul 2197 postal de învă-țător ambulant, și prelegerile au încetat în amândouă comunele, iar de ani de zile o altă școală nu s'a mai deschis.

Acuma e interesant a se ști, că față de această procedură ce au făcut revizo-ratele într'alte locuri, în comunele înveci-nate. Alvața și Basarabeasa, două comune politice independente, au fost unite cu co-muna Vața, unde a fost înființată o școală de stat. Iar aici acum învățătorul nu a fost ambulant, ci copiii de școală călăto-resc dela Basarabeasa la Alvața 3—4 km. depărtare, ceace e mult mai mare decât la școala confesională dela Lunca-Chereștau, unde departarea era 2 km. Tot ast-fel a purces și cu comunele Târnova și Brusturi, unde în fiecare numărul obliga-ților trece peste 30. Din cauza aceasta școala confesională din Vața a încetat. Deci mai echitabil era, dacă se permitea, ca și școala confesională dela Lunca-Chereștau să existe, cu atât mai tare, ca în-crederea poporului să nu se olatine față de organele statului, din cauza procedurii necorecte.

Datele prezentate despre salele de învățământ ale școalelor confesionale dela Orminda și Lunca-inferioară, că ele ar încăpea abia 49 elevi, sunt greșite, câtă vreme aci încăp și peste 80 elevi. Aceas-ta se poate vedea d'n decisul 1479/1909 al comisiei administrative.

Apoi au fost excepționate zidiri, cari nici pe departe nu sunt în starea, cum se află școala de stat. Așa d. ex. a fost ex-cepționată zidirea școalei confesionale gr.-ort. din Lunca-inferioară; s'a spus, că sala de învățământ de aci e mică, scundă și ruinată, și din pricina aceasta ministrul in-structiunii publice a denegat și ajutorul de stat pentru întregirea salarului învă-țatorilor, cu toate că sala aceasta are urmă-toarele dimensiuni: lungimea 9-52 m., lă-țimea 6-00 m. și înălțimea de 2-9 m.

În comuna Fornadie, situată lângă drumul de stat, ce duce spre Deva, deci spre centrul comitatului, într'o depărtare de abia 7 km. dela Deva, școala de stat din comuna aceasta există de 10 ani, într'o localitate foarte mică, a cărei lun-gime e de 6-00 m., lățimea de 5-5 m., iar înălțimea de 1-90 m. și care e cercetată de 70—75 elevi. Și revizorul de școale suferă în tăcere această stare de lucruri.

Încă înainte cu 6—7 ani mi-am ri-dicat cuvântul în congregația comitatului și am rugat, ca să înceteze starea aceas-ta, fiindcă, deoparte nu corespunde pre-tențiunilor legii, de altă parte, fiindcă e reacționară față de celelalte comune, adică față de toate năzuințele lor de restaurare a școalelor, referindu mă la faptul, că dacă i-se permite statului să țină o astfel de sală de învățământ, pentru ce nu ar pu-tea să facă și ei astfel?

(Va urma).

NOUȚĂȚI.

Dela Academie. Academia română a ales de membri activi pe domni: generalul Crăiniceanu și I. Simionescu, profesor la universitatea din Iași, în locul răposatilor Gr. Ștefănescu și Dr. D. Grecescu. Membrii corespondenți în secția istorică au fost aleși domni: N. Dobrescu și V. Părvan. Sâmbătă s'a ținut ședință publică solemnă, în care dl. T. V. Ștefanelli și-a cetit discursul de recepțiune despre „Istorioul luptei pentru drept în vechiul ocol al Câmpulungului moldovenesc, în Bucovina“. Dl. D. Onciul a citit răspunsul la discursul dlui Ștefanelli.

Probe de încoronare. În abația de Westminster din Londra se fac în zilele acestea probe interesante. Domni și dame în costume bogate fac probe de mișcări și închinăciuni necesare la ceremoniile de încoronare ale regelui George V. Probele se execută sub conducerea principelui Norfolk, care aranjase și ceremoniile dela încoronarea lui Eduard VII. Principele hotărăște exact locul fiecărei participante, întocmai ca pe scena unui teatru. Mai întâi se fac probe cu persoane singuratic, după aceea cu masse de oameni. La așa numitele probe generale va lua parte și regele.

Nou ziar. Primit la redacție primul număr al ziarului *Unirea Națională*, organ independent, ce apare în Cernăuți în editura și proprietatea dlui Titu cav. de Onciul. Noul organ de luptă al bucovinenilor scrie, că își va da silința, ca în fruntea masselor poporului să stea bărbați de caracter nepătat, și va grijii ca nime din preinșii conducători ai poporului să nu facă „gheșefuri“ pe socoteala neamului... *Unirea Națională* apare Marți și Sâmbătă și costă pentru popor 3 cor., pentru cărturari 6 cor. pe an. Abonamentele se trimit la Cernăuți, strada domnească nr. 24.

Contribuiri. Pentru ridicarea unui monument la mormântul fostului profesor seminarial Dr. P. Șpan au intrat la direcțiunea seminarului „Andrian“ dela Ioan Comșa, învățător în Braiu 5 cor., prin colectarea inv. Nicolae Marcu din Băița, dela domni Dr. Cornel Moldovan, medic 4 cor., Victor Frohmyer, apotecar și director de bancă 1 cor., ambii din Băița, dela Nicolae Păcurar, proprietar în Sălciște 1 cor. 20 fil. și dela elevii școlii elementare din Băița: Viorel Braicu și Victoria Danciu 24 fil.

Fidanțare. Principele moștenitor sârbesc Alexandru se va logodi în anul acesta cu marea ducesă Tatiana Petrovna, fiica marelui ducesă rusesc Petru Constantinovici. Principele Alexandru pleacă din Londra, unde va reprezenta Sârbia cu prilejul încoronării, de-a dreptul la Petersburg pentru a se prezenta țarului și familiei marelui ducesă. Marea ducesă Tatiana Petrovna va primi o zestre de trei milioane ruble și un apanaj anual de 60 de mii ruble.

„A murit Bünffy“. Prim articolul nostru din numărul 52, intitulat astfel, a fost reproduș în întregime de „Neamul Românesc“ al dlui N. Iorga, în numărul 58.

Vizitele regelui Petru. Regele Petru al Sârbiei, cum se anunță din Belgrad, va vizita pe Falléer, președintele republicii franceze, numai la toamnă. Este aproape sigur, că în anul acesta regele Petru nu va veni în Austro-Ungarie, pentru a face vizita monarhului nostru.

Procesul Achim. Advocatul văduvei Achim a cerut, ca frații Zsilinszky, omorători deputatului, să fie judecați, nu la tribunalul și la curtea cu jurați din Bichș-Giula, cari sunt preocupați în sfacere, ci la o curte cu jurați din alt oraș.

Cătră abiturienți. Ordinul Bunilor Templieri din Ungaria a dat un apel cătră tinerimea care în luna aceasta termină liceul, îndemnându-o la abstinență și la luptă în contra otrăvii, care cere zilnic atâtea victime omenești. Tinerii studenți sunt rugați să nu sărbătorească trecerea examenului de maturitate prin obișnuitele banchete, care mai totdeauna degenerază în chefuri strejnice, să nu și înceapă intrarea în viața matură prin orgii și desfâu. Ar fi cu mult mai frumos, când banii destinați pentru banchet ar fi oferți unui așezământ umanitar. Banii Templieri invită tinerimea să se înscrie în șirul membrilor societății. Apelul a fost trimis direcțiunilor pentru a fi distribuit tinerimii școlare dela licee.

In Vălenii-de-Munte cursurile de vară se vor începe, ca totdeauna, la 1 Iulie v. c.

Mulțămite. Ilustrului domn Vasile de Stroescu, marele binefăcător al neamului românesc, și aducem și pe această cale mulțămite pentru ajutorul de 200 coroane ce l-a dat bisericii gr.-or. din Dragomirești. Dragomirești la 3 Iunie 1911 st. n. Pavel Moldovan paroh gr. or., Ioan Mhnea, epitrop.

Scumpirea tutunului. Din Viena se scrie, că tarifa nouă cu prețuri urcate pentru țigări și țigarete va intra în vigoare cu 1 Iulie a. c. Vestea tristă pentru fumători se mai alină prin faptul, că se va îmbunătăți calitatea tutunului la toate soiurile de țigări.

Convenire socială împreună cu cântări, declamațiuni și joc, va aranja „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“ Duminec, în 11 Iunie n. (Prima zi de Rusali) în sala cea mare dela „Unicum“. Dirigentul corului, Candid Popa. O parte a evenimentului venit curat este destinată pentru frații nenorociți prin foc din comuna Broșteni, (cotton Albei-inferioare). Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare de persoană 1 cor. Insignii de dans pentru dansatori 50 bani. Suprasolvirile se primesc cu mulțămite și se vor cuita pe cale ziaristică.

Din școală. Învățătorul voește să lămurească școlarii ce va să zică „o turmă și un păstor“, — și zice: „Inchipuiți-vă, ce voi să fi o turmă de viței; atunci ce să fi eu în mijlocul vostru?“ — Școlarii în cor: — „Un bou!“

Aur. Din Brad se vestește, că în minele dela Ruda s'a găsit în zilele acestea o mare cantitate de aur. Societatea de acolo expedează pe lună oam 100 de chilograme de aur la oficiile din Zlatna și Kőmősbány; în luna lui Mai însă a trimis peste 175 de chilograme, pentru care societatea a încasat 576 de mii cor. (un chilogram de aur este plătit cu 3280 cor.) În minele amintite lucrează zilnic în termin mediu 2600 de muncitori, cari câștigă pe zi câte 2—6 cor. Cu toate cheltuielile acestea mari, societatea dela Ruda are frumoase venituri din băile Ardealului.

Înădușiți. Trei ucenici de lăcătuș în Cașovia s'au culcat într'o lemnie, unde se găseau câțiva saci de cărbuni. Noaptea s'au aprins cărbunii, nu se știe cum; iar gazurile au omorât pe toți trei.

Domnul Ioan Vițelari a deschis în Budapesta, I. Döbrentei-v. Nr. 9, o întreprindere românească de zugrăvire și decorații, precum zugrăviri de firme, vopsiri de mobilă, uși etc., atât pentru locuințe private, cât și pentru biserici, sau alte zidiri publice mai de frunte. Fiindcă și-a câștigat cele mai bune pregătiri în branșa aceasta, atât pe la școlile de industrie din Ungaria și străinătate, precum și dela cei mai renumiți arhitecți, sub a căror mână a lucrat ani îndelungați, roagă On. public român din capitală și provincie să-i dea tot sprijinul, pentru a putea exista și aduce cinste și onoare neamului nostru.

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moță aplicați la meserii, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“, din prilejul conferinței preoțești din tractul Lupșei au intrat următoarele sume dăruite și anume: Vasile Gan, protopresbiter (Ofenbaia) Vasile Șpan, paroh (Lupșa), câte 5 cor., Vasile Boșca, paroh (Ponor), Nistor Manciu, paroh (Ocoliuș-mare), câte 4 cor., Ioan Gherman, paroh (Orăști), Iosif Panța, inv. (Lunca largă) câte 3 cor., George Lăzar, paroh (Valea Geogelului), Ioan Mantean, Silvestru Morușca, învățător (Cacova-Ierii), Ioan Dandea, par. (Șasa), câte 2 cor., Leonte Canja, învățător (Vidolm), Nicolae Crețu, Vasile Jine, paroh (Subpeatră), Vasile Bușdea, paroh (Poșaga-inf.), Ioan Vesa, Simion Vasincea, paroh (Sălcuța-sup.), Simion Samoila, par. (Ocoliuș-mie), Constantin Giurgesou, par. (Lunca largă), Andrei Streja, paroh (Cacova-Ierii) și Eva German, fiecare câte 1 cor. Sau în total 42 cor. La același fond au mai dăruit: 25 elevi ai școlii populare din Agnita, cercetând, sub conducerea învățătorului Nic. Cârstea, Reuniunea meseriașilor, 90 bani, Ioan Comșa, învățător (Braiu), Zorîța Moldovan născ. Dandea, preoteasă (Cristian), Ioan Iambăruș, învăț. (Sibiu suburb. inf.), câte 1 cor., Solomon Sofonia, olerio, G. Poponea, v. prezid., George Pardu, inv. (Marcoș), câte 50 bani, Constantin Tipuriță, inv. (Vale) 2 coroane. Starea fondului 698 cor. 58 bani. Pentru prinos aduce mulțămite, în numele comitetului, Vic. Tordășianu, prez.

Premiile Academiei. Premiul *Adamachi*, de cinci mii de lei, a fost împărțit anul acesta în cinci părți și s'a dat câte omie lei următoarelor lucrări: A. Babeș și P. Oceanu, Capra, vaca săracului. St. N. Burileanu, Teoria generală a calculului probabilităților și aplicațiunile ei la studiul și practica tragerilor de infanterie și artilerie, Dr. N. Leon, studiu asupra cilioidelor din România, Nicolae Mazere, harta etnografică a Transilvaniei, și Dr. G. Z. Petrescu, studii asupra lățirii boalelor de piele la țară.

Mulțămite. Epitropia parohială gr. orientală română din Valea-Lupșei comitatul Turda-Arieș exprimă și pe această cale cea mai profundă mulțămite marelui și neîntrecutului binefăcător Vasile de Stroescu, pentru ajutorul de 200 cor. acordat pentru acoperirea trebuințelor bisericii noastre de aici. Avram Cioran paroh.

Expoziție de câni. S'a deschis Sâmbătă o expoziție internațională de câni în Budapesta, sub patronajul arhiducelui Iosif și a ministrului de agricultură, a contelei Serényi. Expoziția a stat deschisă trei zile. În deosebi au fost interesați câinii polițiști, în activitatea ce o pot desfășura cu prilejul descoperirii crimelor.

Teatru în Mercurea. „Reuniunea română de cântări și teatru din Mercurea“ invită la producțiunea teatrală ce o va aranja Luni, 12 Iunie st. n. 1911, (a doua zi de Rusali), în sala hotelului „Trei Arabi“ din Mercurea. Inceputul la 7^{1/2} ore seara. Se va da: *Nepotul răsfățat*, farsă în 5 acte de Kotzebue, prelucrată de T. V. Păcășian.

Expoziție de oi în Jina.

Conformându-se programului său de lucru, Comitetul central al „Reuniunii rom. agricole sibieni“, a adresat primăriei comunale din Jina în cauza expoziției de oi (a 2 a) ce doarește a o aranja acolo, următoarea rugăminte:

Onorabilă primărie comunală:

Cum populațiunea din Jina și din comunele învecinate, să indeletnicește aproape numai cu prășila oilor, ce tornează, așa zicând, singurul izvor de câștig pentru coperirea numeroaselor trebuințe ale țaranului nostru, — am crezut că este folositor să luăm înțelegere cu oierii noștri din partea locului, atât în ce privește cultura rațională a oilor preste tot cât și cu privire la soiurile mai alese de oi, dar cu deosebire în privința valorizării lănei și a celorlalte produse ale oilor.

La acest lucru am putea ajunge cu mai multă ușurință aranjând, precum o făcusem la 1903 în comuna Poiana, în comuna Jina o expoziție de oi de prășilă, la care să fie admise și oile proprietarilor din comunele învecinate și la care am împărți drept premii suma de 200—300 cor. cum și eventuala sumă, pe care Onorabila primărie și celelalte așezăminte (comuna bisericască, băncile etc.) din Jina și din comunele admise cu oile o ar vota din mijloacele bănești ale lor pentru acest scop.

Dorința noastră este ca expoziția să se aranjeze în una din zilele de sărbătoare, pe care D-Voastră o ați designa.

Comunicându-Vă acestea, îndrăznim a Vă ruga să binevoiți a convoca o conferință a fruntașilor din Jina și din comunele învecinate, în care să se hotărăască dacă proprietarii sunt învoșiți cu ținerea expoziției: ziua ținerii, comunele cu oile de admis la expoziție, să se numiască persoanele, care ar avea să formeze juriul expoziției; să se institue un comitet aranjator local și comitete speciale în fiecare comună, care ar avea să facă de cu vreme preparativele necesare, să facă propagandă pentru participare și să se adreseze cătră așezămintele din comune cu rugări pentru crearea de premii, cari eventual să poarte numele așezământului etc. etc.; să corecteze programul primei expoziții de oi, ținută în Poiana care să ni se remită.

Bune servicii s'ar aduce cauzei ce ne preocupă dacă din privilegiul expoziției ni s'ar pune la dispoziție o consemnare despre statul oilor, astăzi în proprietatea locuitorilor din comunele admise, însoțită de părerile celor competenți în cauza urcării aranzilor, impuținării pășunelor și a greutăților vamale.

Despre cele efectuate On. Primărie să binevoiască a ne vesti cu posibilă grabire și pe noi spre a putea face și noi de cu vreme publicațiunile neapărate.

Fiind ai Onoratei Primării cu frățescă dragoste,

Sibiu, 27 Mai 1911.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

Pant. Lucașu
president.

Vic. Tordășianu
secretar.

Cărți și reviste.

Neamul Românesc Literar. Nrul 17—18 cuprinde: Un calendar românesc; Un calendar rus la noi. de St. Berechet; Răspuns, poezie, de H. Frollo; Câteva însemnări, de Florizel; O divulgare triviale despre Eminescu, de D. Tomescu; Căntece populare din Bucovina, de M. Baciu; O copie dela primărie, schiță de Mănteanu-Râmnic; Drum pe deal și drum pe vale, cântece de T. Varteniuc; Contribuții la istoria învățământului, de N. Bănescu.

„Vatra Școlară“, revistă pedagogică Nr. 6 (Iunie) a apărut cu următorul cuprins: V. Ștan: Situația școlilor noastre. T. Popovici: Cântarea în școala populară. I. Darius: Demnitatea învățătorului. Radu Prișcu: Pe pusta Ungariei (Lección practice). De sub Zăpozile: Sărbarea pomilor și a paserilor din Târnăcel. I. Bota: De pe câmpul dășăliei. Informațiuni: Hotărâri sinodale privitoare la școale. Expozeul ministrului cultelor și instrucțiunii publice. Desființarea monopolului Abecedărilor și Cărților de cetire din cursul primar în România. Orfelinatul agricol „Ferdinand“. Greve de școlari în Franța. Ziua paserilor împreună cu maiial. Cărți aprobate Apel pentru busturile lui Eminescu și Barițiu. Oficiiale. Bibliografie. Redacția și administrația: Sibiu, str. Măcelarilor Nr. 27. Abonament: Pe an 8 coroane, pe jumătate an 4 cor.

Mulțămite publice.

Cu ocaziunea producțiunii teatrale aranjate de tinerimea română din Părău la 17/30 April a. c. au binevoit a plăti peste prețul de intrare următorii domni:

Dr. Victor Fodor, medic, Șercaia, Ilie Oana, notar, Țințari, câte 4 cor., Dr. Hariton Pralea, avocat, Dr. Iuliu Decian, avocat, câte 3 cor., Traian Stoica, cand. de adv. 2 cor. Alexandru Boboia, jurist, Dumitru Frâncu, notar dipl., toți din Șercaia, Mihail Ganea, preot, Mateiu Matei, inv. dir. Nicolau Roșca, inv. Aurel Cantor, not. dipl. din Venetia-inf, George Popp, not. cerc., Borosnyai Miklós, adj. not., Corneliu Popp, preot din Părău câte 1 cor., Ioan Dumitrescu, preot, Halmeag 40 fil. și Toma Canja șof primar com. 20 fil. din Părău; ear Dl. I. Kohn comerciant în Șercaia a binevoit a ne trimite 2 cor.

De tot au încurs 139 cor. 44 fil., din cari scăzându-se speșele, rămâne venit 32 cor. 10 fil., plus materialul din care s'a construit scena.

Cu venitul avut s'a pus bază unui fond pentru sporirea bibliotecii parohiale.

În anul trecut On. direcțiune a băncii „Șercăiana“ a binevoit a dăruii pe sama bisericii din Părău suma de 25 cor., cu care s'au cumpărat cărți pentru biblioteca parohială.

Tuturor marinoșilor donatori le aducem și pe această cale cele mai ferbinți mulțămite.

Părău, la 2/15 Mai 1911.

Comitetul parohial.

În urma apelului publicat în „Telegr. Român“ a. c. Nr. 34, spre scopul zidirei școlii gr. or. rom din Gusu, au binevoit a veni în ajutorul nostru cu obolul lor, următorii:

„Cassa de păstrare“ din Sălciște, cu 30 cor. Institutul de credit și economii „Poporul“, tot de acolo, cu 10 cor. Institutul de credit „Mielul“ din Poiana Sibiului, cu 30 cor., Ioan Domnar jun. comerciant în Ludošul mare cu 5 cor. Văd. Elisaveta Beju din Apoldul inf., cu 20 cor. și „Cassa de păstrare“, din Mercurea, cu 100 cor. În urma apelului publicat tot în suspumita foaie, în favorul nenorociților, prin focul întâmplat aici în 30 Martie a. c. a binevoit a ajuta prin obolul lor pe acei oameni păgubiți din comuna noastră următorii: Institutul de credit și economii „Albina“ din Sibiu, cu 200 cor. Dl. Dr. Ilie Beu, medic, în Sibiu 10 cor.; P. C. Sa Arhim. și Vicar Filaret Musta, din Caransebeș 20 cor.; negustorul de var Dl. Kohn, din Sibiu și cumanatul său cu 10 cor.; Cassa de păstrare, din Sălciște, cu 30 cor.; Dl. Ieronim Pecurariu, proprietar de moară, din Mercurea, cu 20 cor.; Dna Maria Grădinar, din Brașov cu 2 cor. În total pentru zidirea școlii deci au intrat 195 cor., iar pentru cei arși 292 cor.

În numele credincioșilor mei esprim și pe calea aceasta, — achitând sumele primite în scopurile arătate, — cea mai călduroasă mulțămite, atât On. Direcțiunii a institutorilor de bani sunumite, cât și P. St. Domni. cari cu obolul lor au întins mâna de ajutor, la zidirea școlii, ori nenorociților prin foc, Gusu, la 23 Maiu 1911.

În numele celor ajutați:

Ștefan Medezan
preot.

Nr. 5947. Bis. 1911. (178) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Ocolișul-mic**, protopresbiteratul Hațegului, se publică din nou concurs cu termen de 30 zile în foaia „Telegraful Român”, pe lângă emolumentele fașionate în coala B, despre dotațiunea clerului dela stat.

Petenții vor subțerne suplicile lor concursuale instruite conform normelor în vigoare, Consistorului arhidiecezan în termenul deschis, având a se prezenta cu observarea prescrierilor din §. 33 a regulamentului pentru parohii, în comună, spre a se face cunoscuți poporului, a cânta și eventual a oficia în sfânta biserică.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc ținută la 17 Maiu 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 5630. Bis. 1911. (179) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericească de clasa a II-a **Folt**, tractul Geogașului se publică din nou concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în foaia „Telegraful Român”.

Petenții vor avea a și subțerne suplicile concursuale instruite conform legilor în vigoare, în termenul deschis Consistorului arhidiecezan, îndatorându-se a se prezenta, după prealabila înștiințare a protopresbiterului concernat până inclusiv 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, în comună spre a oficia, respective cuvânta în biserică și a se face cunoscuți poporului.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fașionate în coala B despre dotațiunea clerului dela stat.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc ținută la 17 Maiu 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 5792. Bis. 1911. 180 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III. **Baia lui Craiu** și filii, tractul Hunedoara, se publică concurs nov cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român”, pe lângă emolumentele fașionate în coala B, despre dotațiunea clerului dela stat.

Petenții vor avea a și înainta suplicile concursuale, instruite conform normelor regulamentare, Consistorului în termenul deschis, îndatorându-se a se prezenta pe lângă restricția din §. 33 a regulamentului pentru parohii, în comună în vre o Duminecă ori sârbătoare, spre a se face cunoscut poporului, a cânta, cuvânta și eventual a oficia în sfânta biserică.

Sibiiu, din ședința senatului bisericesc ținută la 17 Maiu 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 15/911. (181) 1—3

Anunț de licitațiune.

În 5/18 Iunie a. c. la orele 3 după amiază se va da prin licitațiune minuendă în întreprindere edificarea școlii confesionale gr.-ort. rom. din comuna **Seleșul-mare**, comitatul Târnava-mare pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Preaven. Cons. sub Nr. 3045 Școl. și Nr. 561/911 de comitat.

Prețul de strigare e 8322 cor. 30 fileri. După această sumă are a se depune vadiul de 5% în bani gata sau în hârtii de valoare.

Licitațiunea se va ținea în edificiul școlii. Planul și preliminarul, precum și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da în întreprindere zidirea, aceluia dintre minus-oferenți, în care va avea mai multă încredere.

Cărămida, țigla, pietrișul pentru beton, nășipul, lucrul cu carul și mâna le dă comuna bis., iar prețul cărămizii, țiglei și a nășipului sunt a se detrage din suma totală.

Seleșul mare, 22 Maiu v. 1911.

Ion Lungoiu, preș., **Iustin Sârbu**, not., **Ioachim Boholț**, epitr. I., **Zosim Onia**, epitr. II., **Nicolae Goga**, **Pavel Barb**, **Padoriu Porfirie**, **George Dudaș**, **Ioan Dudaș**, **Teodor Stângaci**, **Zacharie Florea**, **George Mărian**, **George Opria** și **Nicolae Onia**, m. în com. par.

Văzut: **Dimitrie Moldovan** protopop.

Nr. 50/911. par. (173) 2—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Preavenatul Consistor arhidiecezan, prin rezoluțiunea Nr. 3081 Epitr. dela 12 Aprilie 1911, prin aceasta se publică licitațiune minuendă, pentru a se da în întreprindere edificarea bisericii rom. gr. or. din filia **Archia**, protopresbiteratul Deveii.

Licitațiunea se va ținea în 12/25 Iunie a. c. în filia **Archia** la 3 ore p. m.

Prețul de strigare este de 8815 cor. 10 fil. după care suma licitanții au a depune 10% ca vadiu în bani gata sau în hârtii de valoare.

Comitetul își rezervă dreptul, de a da în întreprindere zidirea aceluia dintre minus-oferenți în care va avea mai multă încredere.

Planul și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial din **Cristur** (Csernakeresztur) unde se pot afla și condițiunile de licitare eventual se dau și alte informațiuni. **Archia**, la 11/24 Maiu 1911.

George Copoș **Alexandru Ioaneș**
adm. par. preș. com. par. I. epitrop.
Ad Nr. 238/911.

Văzut: **Deva**, la 12/25 Maiu 1911.**Dr. Ioan Dobre** protopresbiter.

Nr. 43 Par. (166) 3—3

Anunț de licitațiune.

În 13 Iunie n. a. c. se dă prin licitațiune minuendă în întreprindere edificarea școlii gr. or. rom. din comuna noastră **Berghin** și din filia **Colibi** pe baza planurilor și preliminarilor de spese aprobate de prea Ven. Consistoriu Arhidiecezan.

Prețul de strigare pentru **Berghin** 7000 cor. iar pentru **Colibi** 8000 cor.

După aceste sume se va depune vadiul de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare.

Licitațiunea se va ținea în **Berghin** la oarele 10 a. m. în edificiul școlii, iar în **Colibi** la orele 2 p. m. în casele epitropului.

Planul și preliminarul, precum și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial.

Comitetele parohiale își rezervă dreptul de a da în întreprindere zidirea școlii a celorla dintre minus-oferenți, în cari vor avea mai multă încredere.

Piatra și cărămida la **Berghin** o dă comuna bisericească, în **Colibi** toate le dă întreprinzătorul.

Berghin-Colibi, la 12/25 Maiu 1911.
Chirilă Radu **Titu Morariu**
epitrop — **Berghin**. paroh.

Nicolae Cristea
epitrop — **Colibi**.
Vidi: **Sergiu Medean** protopresbiter.

Nr. 4183/1911 (169) 3—3

Concurs.

Pentru trebuințele Consistorului arhidiecezan, în cursul anului 1911/1912 se recere liferarea de 150 stânjini de lemne de fag, neplutite, din fața soarelui, — care să fie așezate parte în Seminarium, parte în curtea din Str. Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie și August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 25 Iunie n. a. c. **Sibiiu**, 14/27 Maiu 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 61/911 par. (163) 3—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Preavenatul Consistor Arhidiecezan dto 4 Noemvrie 1910 Nr. 12.582 Școl. și de comisiunea administrativă comitatensă sub Nr. 2900 ex. 1911, comuna bisericească **Sebeșul-superior** protopresbiteratul Avrig, dă în întreprindere edificarea școlii sale pe calea licitațiunii verbale minuendă **Duminecă în 30 Maiu st. v. a. c.** în localul școlii la orele 2 p. m. cu prețul strigării de 11,715 cor. având licitanții a depune vadiul de 10% după aceea sumă în bani gata, sau în hârtii de valoare acceptabile.

Comuna bisericească dă materialul brut peatra și nășipul. Planul și preliminarul de spese, precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da în întreprindere edificarea școlii aceluia dintre minus-oferenți, în care va avea mai multă încredere fără privire la suma oferită.

Sebeșul-de-sus, în 1 Maiu 1911.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Mateiu **Vasile Ritivoiu**
par. ort. rom. președinte.

Ioan Radu epitrop, casar.Vidi: **Ioan Căndea** protopop.

Nr. 99—1911. (175) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala noastră din **Archita** se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt: 600 coroane, și și anume 200 cor. din alodiul comunal, 200 cor. din lada bisericii și 200 cor. repartiție dela popor. Întregirea de 400 coroane și cuincenaliile se vor cere dela stat după documentele celui ales, — locuință în edificiul școlii și lemne de foc.

Învățătorul este obligat a instrua copiii în cântările dela sf. liturgie, a-i conduce și cânta cu ei în biserică în Dumineci și sârbători.

Concurenții să trimită cererile lor cu documentele prescise prin lege subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul indicat și să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică spre a cânta și spre a cunoaște poporul.

Cohalm, în 19 Maiu 1911.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja protopresbiter.

Se caută

O calfă de măcelar

cu leafă de 40 cor. lunar și toată întreținerea la dl **Valeriu Chidu, măcelar, Porumbacul-de-sus**. Tot asemenea află aplicare și

un învățăcel

dintr'o casă bună. Informații se pot lua în **Strada Lungă Nr. 27. Nagyszeben (Sibiiu)**.

(182) 1—3

Ocaziune rară!

Ocaziune foarte rară de a-și putea cinea procura o garnitură de treerat constătătoare din:

Un motor de 8—10 cai putere, încălzit cu benzin

Un treerătoare de 1000^m/m cu curățitor dublu.

Un elevator pentru făcut șire de paie și . . .

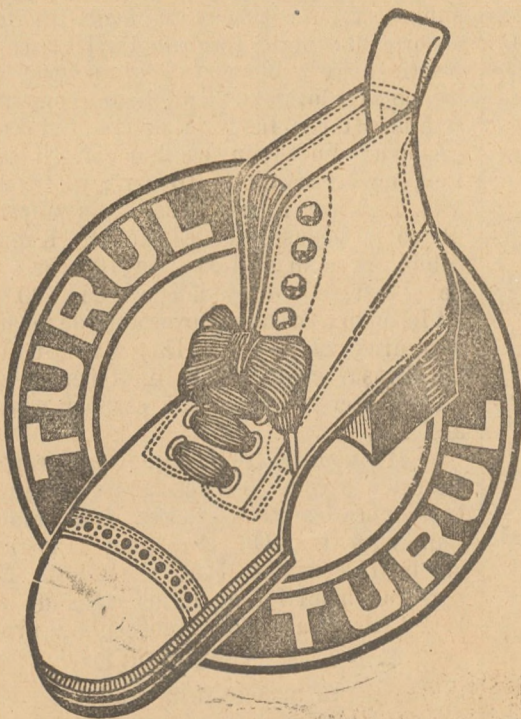
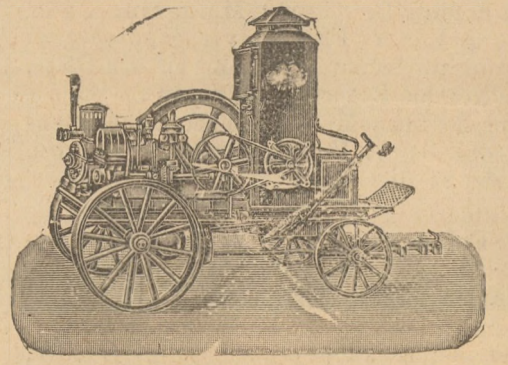
Un treerătoare de trifoiu care dă trifoiul de tot curat gata pentru a se putea vinde . . .

Aceasta garnitură numai 10 zile a funcționat, așa că se vinde cu deplină garanție ca și una nouă, cu preț și condițiuni de plată foarte avantajoase. Doritorii să se adreseze firmei: .

SAM WAGNER,

prima turnătorie de fier sibiană

fabrică de mașini agricole, atelier de mori și mare prăvălie de fier,
(157) 4—10 **Sibiiu, Piața fânului Nr. 1.**

GHETELE „TURUL”

în urma superiorității lor au câștigat un renume universal și sunt recunoscute ca fabrica-

••••• ține bună pe lângă prețuri neînsemnat de ieftine. •••••

„TURUL” fabrică de ghete, societate pe acții în Timișoara.

Locul de vânzare:

Sibiiu-Nagyszeben, Strada Cîsnădiei, Nr. 20.

Cataloge gratis și franco.

Angajați peste 1200 lucrători.

130 filiale în și afară de patrie.

(119) 6—10